

Döndő Csilla
joghallgató demonstrátor
PTE AJK Alkotmányjogi Tanszék

**Cyberbullying jogászszemmel,
 avagy az internetes zaklatás jogi
 vonatkozásai és lehetséges
 jövőbeni szabályozásának kérdései**

I. Bevezetés

Az elektronikus eszközök segítségével megvalósuló, nagyrészt interneten történő zaklatás – angol nyelvű elnevezésén cyberbullying – egyre elterjedtebb jelenség napjainkban, amely elsősorban a fiatalabb generációk számára hordoz magában veszélyeket, hiszen a jelenleg tizenéves korosztály életében meghatározóbb szerepet töltenek be az utóbbi évtizedben jelentős fejlődésen keresztülment elektronikus eszközök, amelyek segítségével az online zaklatásnak teret engedő szociális média platformok is könnyen elérhetőek. Manapság már az internetet az emberek munkára, iskolai teendők elvégzésére, ügyintézésre, kapcsolattartásra, valamint a szabadidő eltöltésére egyaránt használják, különösen az utóbbiakból következően átalakultak, lazultak a világhálón a társadalmi együttélés elfogadható normái. Általánosságban megállapítható, hogy az emberek a személyes célokra történő használat esetén kevésbé válogatják meg a közzétett tartalmakat.

A világháló – ugyan számos előnyt tartogat, illetve sok tekintetben megkönnyíti a felhasználók életét – új típusú társadalmi, ezáltal jogi kihívások elé állítja a 21. század emberét, melyek között az internetes zaklatás mellett megemlítendő az adathalászat, valamint az illegális tartalmak terjedése.¹ Széles körben vitatott jelenségről van szó, hiszen a szakemberek – jogászok,

pszichológusok, pedagógusok – mellett a sajtó és az internet olvasóközönségének figyelmét is felkeltette. A tanulmány elsődleges célja, hogy átfogó képet adjon témát illetően jogi aspektusból, azonban néhány pszichológiai, kriminológiai észrevételt is kifejttek majd a következőkben. Említem még az internetes zaklatáshoz kapcsolódó bírósági ítéletek, illetve bünyügyi statisztikák, valamint a jövőbeni szabályozás lehetséges irányvonalai.

II. A cyberbullying fogalma

A cyberbullying fogalma kiindulópontjaként ismertetem a bullying egy lehetséges meghatározását, amely tulajdonképpen megfélemlítést jelent, szűkebb értelemben pedig olyan ismétlődő és intenzív, bántalmazó, kárt vagy sérülést okozó viselkedési folyamatként határozható meg, amellyel egy csoport vagy egy személy egy másik csoport vagy személy feletti „erőegyensúlyt” igyekszik felborítani vagy megszüntetni, illetve a megváltozott erőpozíciót megvédeni és fenntartani.² A cyberbullying jelenségéről akkor beszélhetünk, ha a fent említett szóbeli, illetve közösségi megfélemlítés elektronikus eszközök, valamint technológiák igénybe vételével megy végbe. Ugyan a zaklatás pszichológiai, szociológiai fogalmára nem áll rendelkezésre egységesen elfogadott definíció, valamennyi meghatározás ellenséges, zaklató és ismétlődő károkozó magatartást említ Dan Olweus svéd pszichológus elképzelései nyomán.³ Értelemszerűen a zaklatás jogi értelmezését a Büntető Törvénykönyv adja, amelyet a későbbiekben kifejttek.

Több online felület esetén is szembe kell nézni az internetes zaklatás problémakörével. Ugyan elsősorban a közösségi oldalak felhasználóit érinti nyilvános, illetve nagyobb

¹ Forrás: Cyberbullying kisokos, avagy mi merre az online térben. https://gordius.blog.hu/2017/03/10/cyberbullying_kisokos_avagy_mi_merre_az_online_terben (Letöltés ideje: 2020. 07. 21.)

² Forrás: Büntelmegelőzésért a digitális világban 14-18 éves korig – Iskolai erőszak az online és offline térben. 2020/1.

http://www.mediatudor.hu/bunmegelozes/14_18.html#kilenc (Letöltés ideje: 2020. 07. 22.)

³ Domonkos Katalin: Cyberbullying: Zaklatás elektronikus eszközök használatával. Alkalmazott Pszichológia 2014/14, 61.o.

létszámú csoport számára elérhetővé tett bejegyzések és rendszeressé vált, erőszakos és fenyegető hangúlyú privát üzenetek formájában, nem elhanyagolható kommunikációs csatornák az e-mail, sms, blogok, különféle fórumok, továbbá mobiltelefon vagy számítógép segítségével igénybe vehető, más alkalmazások sem.⁴ Veszélye többek között az azonnali és korlátlan számú terjesztés lehetőségében rejlik.⁵

Az internetes zaklatás többféle módon is végbemehet. Egy fiatalok számára készített felmérés, amely remélhetőleg az Európai Unió tagállamai számára alkalmazható lesz, az ún. Tabby Project (az angol elnevezés - Threat Assessment of Bullying Behaviour in Youngsters – alapján alkotott mozaikszó nyomán kapta a nevét) az alábbi formáit különbözteti meg: online veszekedés dühös és trágár nyelvezet használatával (flaming), bántó, valótlán üzenetek küldése az interneten (harrasment), a jó hírnév rontására alkalmas pletykák terjesztése vagy posztolása (denigration), az online közösség egy tagjának a csoportból történő kirekesztése (exclusion), a közösségi média profil feltörése és más nevében jó hírnevet rontó üzenetek küldése (impersonation), személyes információk megosztása másokkal (outing), személyes adatok megtevesztéssel történő megszerzése, majd azok nyilvánossá tétele (trickery), az áldozat online szokásainak megfigyelése és támadó céllal történő kijátszása (cyberstalking), közvetlen fenyegetések és nyugtalanító kijelentések tétele, amelyből következtetni lehet arra, hogy a szerző magát vagy más személy bántani készül (cyberthreats), illetve a szexuálisan provokatív tartalmak küldése, terjesztése, akár az áldozatról (sexting).⁶

III. Megítélése és a kapcsolódó szabályozás hatályos jogunkban

1. A polgári jogban

Az internetes zaklatás megjelenésével kiszélesedtek az iskolai erőszak megnyilvánulási formái, hiszen a virtuális tér segítségével az oktatási intézmények kapuin kívül is folytatódik – vagy éppen csak akkor kezdődik – a zaklatást megvalósító magatartás, amely számos formát ölthet. Különösen idesorolható a csúfolódó megjegyzések közzététele online platformokon, amely keretében féltett titkok, személyes információk szivároghatnak ki, illetve a sorozatos, agresszív megnyilvánulásokat tartalmazó üzenetek küldése a zaklatást elszenvedő felhasználó ellenére akár hamis profil felhasználásával. Az említett tartalmak közzététele alkalmas a jó hírnév csorbítására, súlyos lelki problémákat okozva ezzel elszenvedőjének. Ugyanakkor jogi következményeket is vonhat maga után, hiszen a közösségi média elterjedése lehetőséget teremt egyes vétségek – a rágalmozás, illetve a becsületsértés – korábban ismeretlen közegben történő elkövetésére, hiszen ezen oldalak nyilvános vagy nagy létszámú csoporthoz szóló bejegyzések esetében kimerítik az említett tényállásokban jelölt „nagy nyilvánosság” fogalmát a bírói gyakorlatban. Példaként – és egyben az internetes zaklatástól történő rövid kitérőként – említem a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.288/2018/8/II. számú ítéletét, amelynél az ügy alapját egy Facebookon közzétett bejegyzés képezte. Az ügy alperese a Facebook profilján közzétett bejegyzésében a következőképpen nyilatkozott: "Megújult, becsületes személyzettel várjuk továbbra is kedves vendégeinket, miután több súlyos szabálytalanságot elkövető (felperes neve)⁷ munkavállalót azonnali hatállyal elbocsájtottuk." A Fővárosi Ítéltábla a felperest sérelemdíj marasztalására kötelezte az alperes részére, ugyanis az említett

⁴ Forrás: Bünmegelőzésért a digitális világban 14-18 éves korig – Iskolai erőszak az online és offline térben http://www.mediatudor.hu/bunmegelozes/14_18.html#kilenc (Letöltés ideje: 2020. 07. 23.)

⁵ Domonkos: i.m. 62.o. 2020/1.

⁶ Tabby Project honlapja: <http://tabby-hun.weebly.com/mit-jelent-a-cyberbullying.html> (Letöltés ideje: 2020.08.03.)

⁷ Megjegyzés: anonimizált bírósági határozat

kijelentéssel megsértette az alperes becsületét és jó hírnevét, amely a Ptk. 2:43. § d) pontja szerint különösen a személyiségi jogok sérelmét jelenti.

2. A büntetőjogban

A zaklatást elszenvedő személy számára okozott lelki problémákon túl – különös tekintettel az önbizalom jelentős csökkenésére – a cyberbullying jogi következményeket is vonhat maga után annak megnyilvánulási formájától függően. A következőkben a Büntető Törvénykönyv azon tényállásait ismertetem, amelyeket a tárgyalt jelenség megvalósíthat. A Btk. 222. § (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik a zaklatás tényállásáról: „Aki abból a célból, hogy mást megfélemlítsen, vagy más magánéletébe, illetve mindennapi életvitelébe önkényesen beleavatkozzon, őt rendszeresen vagy tartósan háborgatja, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” A törvény lehetőséget ad két vagy három évig terjedő szabadságvesztés kiszabására is bizonyos súlyosbító körülmények megvalósulása esetén. Két évig terjedő szabadságvesztés szabható ki vétség miatt, ha az elkövető félelemkeltés céljából mást vagy rá tekintettel hozzátartozóját személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetésével megfenyegeti vagy azt a látszatot kelti, hogy más életét, testi épségét, egészségét sértő vagy közvetlenül veszélyeztető esemény következik be.⁸ Amennyiben az elkövető a zaklatást házastársa, volt házastársa, élettársa vagy volt élettársa sérelmére, nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, hatalmi vagy befolyási helyzetével visszaélve, illetve hivatalos személy sérelmére, hivatali tevékenységével össze nem egyeztethető helyen vagy időben követi el⁹, a Btk. 222. § (1) bekezdésében meghatározott esetben két évig, a (2) bekezdésben meghatározottak fennállásakor pedig három évig terjedő

szabadságvesztéssel büntetendő büntett miatt.

Magántitok megsértését valósítja meg a Btk. 223. § (1) bekezdés szerint „aki a foglalkozásánál vagy köz megbízásánál fogva tudomására jutott magántitkot alapos ok nélkül felfedi”. Az elkövető e vétség miatt elzárással büntetendő.¹⁰ Jelentős érdeksérelmet okozó bűncselekmény esetén azonban a büntetés egy évig terjedő szabadságvesztés.¹¹

A Btk. 367. § (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik a zsarolás tényállásáról, illetve annak büntetési neméről és tételéről: „Aki jogtalan haszonszerzés végett mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel vagyoni hátrányt okoz, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” Súlyosbító tényezőként értékelendő a bűnszövetségben, az élet vagy testi épség ellen, illetve más hasonlóan súlyos fenyegetéssel, hivatalos személy felhasználásával, továbbá hivatalos megbízás színlelésével történő elkövetés, amely két évtől nyolc évig történő szabadságvesztést von maga után.¹²

Az interneten történő zaklatás gyakran megvalósíthatja a rágalmozás Btk. 226. §-ban szabályozott vétségét, amennyiben az elkövető „más előtt a becsület csorbítására alkalmas tény állít, híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ”. A rágalmozás alapesetben egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő¹³, minősített esetei – aljas indokból vagy célból, nagy nyilvánosság előtt, vagy jelentős érdeksérelmet okozva – két évig terjedő szabadságvesztést vonnak maguk után.¹⁴ Fontos megjegyezni, hogy a törvény az elhunytak vagy annak emlékének meggyalázását is szankcionálja, amennyiben az elkövetés becsület csorbítására alkalmas hamis hang- és képfelvétel készítése¹⁵, annak

⁸ Btk. 222. § (2) bekezdés

⁹ Btk. 222. § (3) bekezdés

¹⁰ Btk. 223. § (1) bekezdés alapján

¹¹ Btk. 223. § (2) bekezdés alapján
2020/1.

¹² Btk. 367. § (2) bekezdése alapján

¹³ Btk. 226. § (1) bekezdés

¹⁴ Btk. 226. § (2) bekezdés alapján

¹⁵ Btk. 226./A § (1) bekezdés

nyilvánosságra hozatala, továbbá a becsületsértés esetében tárgyaló módon megvégezte.

A Btk. 226/A. § (1) bekezdés szerint „Aki abból a célból, hogy más vagy mások becsületét csorbítsa, hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú hang- vagy képfelvétel készít, ha más bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” A törvény azonban a becsület csorbítására alkalmas hamis hang- és képfelvétel nyilvánosságra hozatalát is büntetni rendeli két évig terjedő szabadságvesztéssel a 226/B. § (1) bekezdése értelmében. A Btk. 226/B. § (2) bekezdése értelmében „a büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt nagy nyilvánosság előtt vagy jelentős érdeksérelmet okozva követik el”.

Kényszerítésről beszélünk a Btk. 195. § értelmében, ha az elkövető mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel jelentős érdeksérelmet okoz. Ha más bűncselekmény nem valósul meg, büntetés miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az interneten történő zaklatás sok esetben kiszolgáltatott – elsősorban érzelmileg nem biztos talajon álló fiatalok – ellen irányul, amelyet a Btk. is nevesít kiszolgáltatott személy megalázásaként a 225. § alapján. A büntetőjogi meghatározás szerint akkor beszélhetünk az említett vétségről, ha az elkövető „mást, annak kiszolgáltatott élethelyzetét kihasználva arra bír rá, hogy magát megalázó magatartást tanúsítson”. Ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.¹⁶ Az említett szakasz (2) bekezdése határoz arról, hogy „a büntetés két évig történő szabadságvesztés, ha az elkövető az (1) bekezdés” – amelyet fent kifejtettem – „szerinti magatartásra való rábírás során ellenszolgáltatást ad vagy ígér”¹⁷, illetve „a magát megalázó személyről felvételt készít, vagy ilyen felvételt a nagy

nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz”¹⁸. Hatályos büntetőjogunk az üzletszerű elkövetést három évig terjedő szabadságvesztéssel szankcionálja.¹⁹

3. Az alkotmányjogban

Az interneten történő zaklatás során több, Alaptörvényben meghatározott alapvető jog is sérülhet. Legkézenfekvőbb említeni az Alaptörvény II. cikkében meghatározott emberi méltósághoz való jogot, hiszen a zaklató magatartás szinte minden esetben megalázó az áldozatok számára, továbbá lelki problémákat von maga után. Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése deklarálja a jó hírnév tiszteletben tartásához való jogot, amely értelemszerűen nem érvényesül valótlan állítások online felületeken történő közzététele, az áldozat magánéletének társadalmilag vitatott megítélésű részleteinek nyilvánosságra hozatalával vagy bármilyen más zaklató magatartás tanúsításával. Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében szó esik a véleménynyilvánítás szabadságáról is, amely sérelme az áldozat oldaláról megvalósulhat abban az esetben, ha a zaklatás tárgya az illető valamely személyes álláspontját, világnézetét, felfogását kifejtő bejegyzése, vagy akár szóbeli megnyilvánulása, cselekedete ellen irányul. Természetesen a zaklatásnak akkor is platformként szolgálhat az internet, ha az azt kiváltó magatartás vagy körülmény nem az online térhez kapcsolódik. A zaklatás a vallási hovatartozás alapján is megvalósulhat, amely az Alaptörvény VII. cikkében meghatározott gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságának sérelmét jelenti.

IV. Az elkövető és az áldozat

1. Az áldozattá válásra hajlamosító tényezők

A kriminológiai szakirodalom, illetve számos cikk összesíti az internetes zaklatás áldozatává válásra hajlamosító társadalmi tényezőket, valamint annak pszichológiai hatásait. Tekintve, hogy a legtöbb időt a világhálón a

¹⁶ Btk. 225. § (1) bekezdés

¹⁷ Btk. 225. § (1) bekezdés a) pontja
2020/1.

¹⁸ Btk. 225. § (1) bekezdés b) pontja

¹⁹ Btk. 225. § (3) bekezdés alapján

fiatalabb generációk töltik, az ő korosztályuk tekinthető a legveszélyeztetettebbnek, különös tekintettel a hátrányos szociális helyzetben lévőkre, súlyos traumákkal küzdőkre. Nagyobb kockázatnak vannak kitéve a közösség többi tagjától jelentős mértékben különböző fiatalok, illetve az önbizalom szintjével is összefüggésbe hozható az áldozattá válás esélye. Joggal merülhet fel a kérdés, hogy a zaklatás elszenvedője miért nem kér segítséget. Az okok között szerepelhet a szégyenérzet, a további zaklatástól és a környezet reakciójától való félelem, saját maga hibáztatása, illetve a probléma önálló megoldására formált igény.²⁰

2. Az elkövető tipikus jellemvonásai

A bántalmazó jellemzően a saját önbizalomhiányát próbálja kompenzálni, befolyásosabb helyzetbe kíván kerülni, továbbá erősebbnek akar tűnni társaihoz képest, amihez mások zaklatását használja eszközül. Természetesen a családi minta is nagyban meghatározza a fiatalok agresszióhoz kapcsolatos viszonyulását.²¹ A zaklatók eltérnek egymástól, azonban közös személyiségjegyekkel is rendelkeznek, ilyen például a dominancia, a mások feletti uralkodási vágy, az empátia hiánya, felelősségvállalás és előrelátás képességének hiánya, melynek következtében nem mérik fel előre tetteik lehetséges következményeit. Jellemző még a figyelem iránti erős vágy, saját hibáik másokra történő kivetítése. Hajlamosak kihasználni másokat céljaik elérése érdekében, továbbá nehezükre esik mások helyébe képzelni magukat, mivel elsősorban saját elképzeléseik megvalósítása érdekli őket. Társaik bántalmazása általában akkor történik, amikor felnőttek nem látják azt.²² A kortársak zaklatása pszichológiájának kulcseleme a zaklatott megvetése, amely által feljogosítva érzi magát az áldozat zaklatására, bántalmazására.²³

Sok esetben azonban a bántalmazó nem a fiatal iskolatársai közül kerül ki, hanem jóval idősebb generációkból, amely esetében a pedofília vagy a személyes adatok megszerzésével elérhető előnyökhöz jutás lehet az elkövetésre motiváló tényező, szélsőséges esetben későbbi bűncselekmények elkövetéséhez is felhasználhatja a zaklató azokat. Példa erre akár a lakcím megszerzését követően elkövetett lopás.²⁴

V. Statisztikák az interneten történő zaklatással kapcsolatban

Az interneten történő zaklatás joggyakorlatban történő előfordulásának jellemzését megnehezíti, hogy jelenleg nem kapcsolódik hozzá konkrét tényállás a hatályos büntetőjogunkban, továbbá egységes, átfogó szabályozás sem került még megalkotásra. Ennek ellenére számos jog vagy jogszabály által védett jogi tárgy sérelméhez vezethet a cyberbullying jelensége, amelyeket a fentiekben ismertettem is, ennek kapcsán pedig a következőkben kísérletet teszek a vonatkozó bírósági gyakorlat néhány már elbírált ügy tükrében, illetve bűnügyi és más társadalmi mutatókkal foglalkozó statisztikák ismertetéséhez.

Az UNICEF egy 2014-ben végzett hazai, nem reprezentatív gyermekjogokkal és a korcsoportot ért sérelmekkel kapcsolatos felmérése szerint minden harmadik gyermeket zaklattak vagy piszkáltak már interneten keresztül, azonban ebben az esetben csak a gyerekek fele próbálta megvédeni magát, továbbá csak a tizedük kért segítséget. Az említett adatok fényében sokkoló a tény, hogy a kutatás szerint a megkérdezett gyermekek 96%-a rendelkezik okostelefonnal, illetve 88%-uk profillal valamely közösségi média platformon.

²⁰ Forrás: <https://ujnemzedek.hu/hasznos/de-miert-nem-kernek-segitseget-az-online-zaklatas-aldozatai> (Letöltés ideje: 2020.08.02.)

²¹ Forrás: <https://www.digitaliscsalad.hu/biztonsag/a-kicsik-verekekednek-a-nagyobbak-pletykálnak-mit-tudunk-az-iskolai-bantalmazasrol> (Letöltés ideje: 2020.08.02.)
2020/1.

²² Barbara Coloroso: Zaklatók, áldozatok, szemlélők: Az iskolai erőszak. Óvodától középiskoláig: hogyan szakíthatja meg a szülő és a pedagógus az erőszak körforgását? Harmat Kiadó, Budapest 2014. 45.o.

²³ Coloroso: i.m.: 46.o.

²⁴ Btk. 370. §

Mindemellett a résztvevők fele nem érzi biztonságosnak az internetet.²⁵

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság is készített statisztikát az Internet Hotline elnevezést viselő jogsegélyszolgálatához a 2018-as év folyamán érkező bejelentésekkel kapcsolatban, amelynek eredményeit egy, az önálló szabályozó szerv weblapján megtalálható cikkben összegezték, amelyből néhány adatot ismertetek a következőkben. 2018-ban napi két bejelentés érkezett a jogsegélyszolgálatához, többsége az adathalászat, illetve a hozzájárulás nélkül nyilvánosságra hozott tartalmak problémakörével kapcsolatban. Ez utóbbi a bejelentések 17,1%-át jelentik. Éves szinten 731 bejelentést tart számon a hatóság 2018-ra vonatkozóan, amelyek nagyjából 15%-a a közösségi médiában vagy chatszolgáltatásokon keresztül ment végbe. Leggyakrabban az alábbi platformokon keresztül látott napvilágot a hozzájárulás nélkül közzétett vagy más okból jogsértő tartalom: Facebook, Instagram, Viber, WhatsApp, Facebook Messenger. A YouTube szerepe sem elhanyagolható a problémakörben, ugyanis a bejelentések közel 5%-a kapcsolódik a népszerű videómegosztó platformhoz, továbbá a bejelentést tevők ötöde tett észrevételt e-mailben előforduló jogsértő tartalommal kapcsolatban. Az Internet Hotline-hoz érkező bejelentések tartalmára vonatkozóan is készült statisztika, amely értelmében azok 25%-át adathalászat, 17,1%-át hozzájárulás nélkül közzétett tartalom, 15,2%-át rasszista, idegengyűlölő, uszító tartalom, 13%-át pedig pedofil tartalom adja. Kifejezetten zaklatásról a lakosság észrevételeinek 7,4%-a szól. A felsoroltakon kívül a bejelentések között szerepelt egyéb, kiskorúakra káros tartalom (9,4%), erőszakos tartalom (3,4%), droghasználatra csábító tartalom (2,2%), valamint terrorcselekményre buzdító tartalom (0,8%). Ugyan a részletesen

ismertetett két kutatás nem tekinthető teljes körű statisztikának a magyarországi helyzetről, véleményem szerint a probléma előfordulása gyakoriságának ismertetésére alkalmas.²⁶

VI. A jogalkotás új kihívásai – Legyen-e önálló tényállás az internetes zaklatás?

A jogalkotás új kihívásai között tartható számon, hogy az internetes zaklatást szükséges-e a büntetőjog által szabályozott tényállások közé emelni. A korábban kifejtettek szerint a jelenleg hatályos Büntető Törvénykönyvünkben a zaklatás tényállása²⁷ található meg, azonban az internet térnyerésének köszönhetően az elektronikus úton megvalósuló cselekmények a jelenlegi szabályozás modernizálását tehetik lehetővé. Hazánk egyik legismertebb gyermekjogi szakértője, aki egyben a Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány alapítója és vezetője, dr. Gyurkó Szilvia is boncolgatta a kérdéskört egy cikkében. Az internetes zaklatás kriminalizálása esetén érdemes figyelembe venni, hogy a zaklató tette nagyobb eséllyel maradhat következmények nélkül a cselekmény zaklatás tényállása alá vonása esetén, hiszen az áldozatok számára egyértelműbb lehet egy olyan tényállás, amely a nevében is megjelöli az elkövetés módját, ezáltal véleményem szerint hamarabb fordulnának a jogi megoldások felé a zaklatás elszenvedői. Fontos kiemelni, hogy természetesen erre lehetőségük jelenleg is van a korábban ismertetett bűncselekményekkel kapcsolatban, azonban a lehetséges jogi megoldások következmények nem elég széles körben ismertek a potenciális áldozatok körében. Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy a verbális zaklatás következményei is súlyosak, a fizikai cselekmények elmaradása esetén is, továbbá ugyan az internetes zaklatás virtuális térben megy végbe, amely kevésbé kézzelfogható a „való életben” megvalósuló cselekményekhez képest, a pszichológiai-lelki

²⁵ Forrás: <https://unicef.hu/ezt-tesszuk-itthon/hazai-kutatasok/a-gyerekek-kozel-fele-szerint-egy-pofon-belefer> (Letöltés ideje: 2020.08.14.)

²⁶ Az említett statisztikát tartalmazó cikk az alábbi linken érhető el:

http://nmhh.hu/cikk/201168/A_neten_jogtalanul_megosztott_kepek_es_video_kellen_lep_fel_feb_ruari_kampanyaban_az_NMHH_Internet_Hotline_szolgaltata (Letöltés ideje: 2020.08.14.)

²⁷ Btk. 222. §

következményei megegyeznek az iskolában vagy bármilyen más közösségben megtörtént verbális zaklatásával. Továbbá az online térben nagyobb nyilvánosságot kaphatnak a történetek, hiszen a széles körben hozzáférhető bejegyzések esetenként több felhasználóhoz juthatnak el, mint a fizikailag jelenlévő szemtanúk száma egy valóságos közegben. Véleményem szerint az előre kiszámíthatatlan tanúk száma – akik akár kommentekkel, a felhasználói felület reagáló funkciói segítségével, megosztásokkal ismeretlenül is kifejezhetik támogatásukat vagy egyet nem értésüket a történetekkel kapcsolatban, ezenfelül további idegen fiókok tulajdonosai számára is eljuttathatják a zaklató tartalmakat – súlyosabbá teheti egy cselekmény megítélését. Említésre méltó az a tény is, hogy a közösségi oldalak felhasználói profiljai mögött álló személyek valós identitása nem minden esetben egyezik meg az interneten közölt adatokkal, tehát könnyen félrevezethetőek az áldozatok.

Végezetül az internetes zaklatás kriminalizálása iránti ellenérvként felmerül, hogy az igazságszolgáltatás rendelkezik-e elég kapacitással a megsokszorozódó ügyek elbírálására. Komoly problémát vet fel, hogy – ahogyan már korábban is említettem – a zaklatók sokszor a fiatalabb generációkból kerülnek ki, ezáltal nem feltétlenül vannak tisztában tettük súlyával, így túlzottan radikális következmény lehet a büntetőeljárás, hiszen a büntetőjog csak ultima ratio jelleggel alkalmazható, azaz „végső megoldásként”. Különös figyelmet érdemel a szándékosság és gondatlanság kérdéskörére, hiszen véleményem szerint jelen esetben nem húzható meg egyértelműen a határ az elkövető tudatára vonatkozóan.²⁸ Mint az ismert, a Btk. 7. § a következőképpen határozza meg a szándékosságot: „Szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik.” Az internetes zaklatás problémakörénél maradva, azt gondolom, hogy az esetek nagy részében nem állapítható meg egyértelműen, hogy a zaklató tudatában volt-e cselekménye

következményeinek, így annak megállapítása is kihívást állítana a jogalkalmazó elé az interneten történő zaklatás kriminalizálása esetén, hogy az elkövető cselekményének következményeit kívánta, abba belenyugodott vagy pedig könnyelműen bízik azok elmaradásában annak ellenére, hogy előre látja cselekményének lehetséges következményeit. Az utóbbi esetben gondatlanságról beszélhetünk, amelyet a Btk. 8. § az alábbiak szerint határoz meg: „Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, vagy cselekménye lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.” Újabb kérdést vet fel, hogy mi tekinthető az elkövetőtől elvárható figyelemnek és körültekintésnek az interneten történő zaklatás esetében, amely elmulasztása végett a zaklató nem látja előre tette lehetséges következményeit.

VII. Összegzés

Összefoglalva, a probléma gyökerét az adja, hogy nehéz egyértelműen állást foglalni konkrét esetekben azzal kapcsolatban, hogy a zaklató internethasználata mennyire tudatos, annak esetleges hiánya mekkora mértékben fakad a nevelésből, – ezen a ponton a szülő és az oktatási intézmény felelősségét egyaránt hangsúlyozva – illetve a tudatos és biztonságos internethasználatra vonatkozó órák, foglalkozások, egyéb intézményi kereteken belül megvalósuló alkalmak megoldást jelentenek-e a cselekmény következményeinek belátására. Tekintve, hogy jóval kisebb mértékű és az ember életébe kevesebb beavatkozással járó lehetőségeket kínálnának a fent felsoroltak, felmerül a büntetőjog alkalmazhatóságának kérdése, mivel mint az ismeretes, a jogterület ultima ratio jelleggel vehető igénybe, más eszközök rendelkezésre nem állása esetén, kiségitő jelleggel.

²⁸ Forrás: <https://wmn.hu/ugy/49661-legyen-e-onallo-buncselekmeny-az-internetes-zaklatas--8-2020/1>.

kerdes-amit-erdemes-vegiggondolni (Letöltés ideje: 2020.08.03.)

Az új tényállás megalkotása helyett a jelenlegi büntetőjogi eszközök alkalmazása is eredményes fellépést jelenthet, amennyiben a nyomozhatóságok és az igazságszolgáltatás komolyan veszi az ügyeket, továbbá a bűncselekmények elkövetői is tisztában vannak jogi lehetőségeikkel, ezáltal feljelentést tesznek az indokolt esetekben. Ezen tanulmánynak nem célja állást foglalni az internetes zaklatás kriminalizálásának

szükségességét illetően, csupán érveket és ellenérveket sorakoztat fel azzal kapcsolatban, illetve átfogóbb képet ad korunk egyik új keletű, aggasztó jelenségéről és a jelenleg igénybe vehető jogi lehetőségekről, illetve az elmúlt évek bírósági gyakorlatáról. Ismerteti továbbá az áldozat, illetve a zaklató jellemző személyiségjegyeit, hajlamosító tényezőket, valamint kitekintést tesz az internetes adatvédelem területére is.